

Drugi sastanak o „Strukturnom dijalogu o pravosuđu između EU i BiH”

Sarajevo (BiH), 10-11. novembra 2011. godine

Preliminarni nacrt preporuka Evropske komisije

Po pitanju neriješenih starih predmeta, Evropska komisija:

- potiče Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH (VSTV) da nastavi inicijative za povećanje efektivnosti kroz prijedloge u smislu zakonodavnih promjena, praćenja smanjenja zaostataka putem raspoloživih informacionih alata za upravljanje, obuke u oblasti menadžmenta, promjena unutrašnjih procedura rada na sudovima, kao i obnove i modernizacije objekata;
- preporučuje uvođenje niza mjera za smanjenje velikog priliva predmeta neplaćenih komunalnih računa, kao što su rješavanje „komunalnih“ predmeta van sudova, prenos vansudskog dijela izvršenja na privatne ili javne agencije za izvršenje i prenos vanparničnih ostavinskih predmeta na notare;
- preporučuje da se pripremi plan uvođenja funkcionalnog sistema za sudsku i vansudsku medijaciju na cijelom prostoru BiH na osnovu preliminarnе procjene koju će uraditi VSTV;
- potiče sve zainteresovane strane da organizuju regionalnu radionicu za razmjenu informacija o pozitivnim primjerima smanjenja broja neriješenih predmeta kao i izvršenja krivičnih sankcija.

Po pitanju Zakona o tužilaštvima u Federaciji BiH (FBiH), Evropska komisija:

- pozdravlja inicijativu da se pokrene usvajanje jedinstvenog zakona u cilju osiguranja usklađenosti u cijeloj FBiH;
- posebno pozdravlja planirano pokretanje postupka usvajanja do 17. februara 2012. godine, prema akcionom planu kojeg je najavio ministar pravde FBiH.

Po pitanju Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u FBiH, Evropska komisija:

- pozdravlja opredijeljenost ministra pravde FBiH da odmah pokrene usvajanje novog Zakona o izvršenju krivičnih sankcija;
- poziva vlasti FBiH da preduzmu sve moguće mjere za smanjenje zaostatka u oblasti izvršenja krivičnih sankcija.

Po pitanju Okvirnog zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, Evropska komisija:

- zahtijeva da vlasti BiH usvoje Okvirni zakon o besplatnoj pravnoj pomoći u cilju osiguranja jednakih prava građana pred zakonom u cijeloj zemlji;
- izražava zabrinutost zbog nepostojanja posebnih odredbi o besplatnoj pravnoj pomoći u nekim kantonima FBiH.

Po pitanju uspostavljanja Državnog zatvora visoke sigurnosti i Specijalne bolnice za forenzičku psihijatriju, Evropska komisija:

- izražava zabrinutost zbog kašnjenja u otvaranju Specijalne bolnice za forenzičku psihijatriju na Sokocu;
- potiče sva nadležna tijela u Republici Srpskoj (RS) da dovrše preostale radove i sve ostale pripremne aktivnosti do juna 2012. godine, kao što je planirano i najavljeno;
- izražava ozbiljnu zabrinutost zbog dugotrajnog kašnjenja u gradnji Državnog zatvora visoke sigurnosti i poziva Ministarstvo pravde BiH da učini sve kako bi se ubrzao ovaj važan projekt;
- preporučuje da Ministarstvo pravde BiH održi hitan informativni sastanak sa učesnicima projekta Državnog zatvora visoke sigurnosti kako bi se osiguralo puno razumijevanje projekta i budžeta.

Po pitanju saradnje policije i tužilaštava, Evropska komisija:

- potiče dalje inicijative u pogledu zajedničke obuke;
- ističući potrebu za neodložnim provođenjem politika o sprečavanju i borbi protiv finansijskog kriminala, preporučuje da se planiraju posebni moduli zajedničkih obuka za pripadnike pravosuđa i predstavnike agencija za provođenje zakona u oblasti pranja novca, kibernetičkog kriminala, zapljene imovine i proširene konfiskacije imovine. Takve obuke treba redovno održavati.

Po pitanju pritvora prije suđenja, Evropska komisija:

- podsjeća da su organi vlasti BiH preuzeli opću obavezu skraćivanja pritvora prije suđenja na najkraći mogući period;
- insistira da nadležni organi dopune dostupne brojke sa detaljnijim podacima o dužini te osnovama za određivanje pritvora prije suđenja. Ovi podaci se moraju dostaviti prije slijedećeg sastanka Strukturnog dijaloga.

Po pitanju zatvorskih uprava, Evropska komisija:

- zahtijeva da se osigura koordinacija između zatvorskih uprava, naročito u cilju uspostavljanja sistematskog i dosljednog pristupa obučavanju zavodskog osoblja širom države u skladu sa relevantnim standardima EU;
- ponovo naglašava važnost postizanja dogovora oko pregleda svih predviđenih mjera za jačanje programa obuka za zatvorske čuvare i drugo osoblje zatvora, te dostavljanja tog pregleda, uključujući i program posvećen cjelovitosti i borbi protiv korupcije.

Po pitanju regionalne saradnje, Evropska komisija:

- očekuje da se potpiše protokol o razmjeni dokaza u predmetima ratnih zločina između Tužilaštva BiH i Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije do kraja novembra 2011. godine;
- preporučuje agencijama za provođenje zakona da ulože ozbiljne napore kako bi pronašle sve bjegunce, te predlaže da se na regionalnom nivou dogovori preduzimanje proaktivnijih mjera kako bi se ovi bjegunci pronašli, uključujući i putem koordinacije operativnih planova;
- izražava jaku podršku zaključivanju dvostranih sporazuma sa susjednim zemljama o ekstradiciji državljana tih zemalja.

Po pitanju funkcionisanja pravosudnih institucija, u pogledu strukturnih resursa, Evropska komisija:

- preporučuje da se ne uspostavlja novi sudovi ili tužilaštva bez odgovarajuće procjene potreba, kao i ozbiljnog razmatranja finansijskih posljedica, te dugoročne održivosti;
- preporučuje da nadležni organi vlasti iz oba entiteta održavaju konstruktivan dijalog sa VSTV-om kako bi uspostavili bolju sistematizaciju radnih mjesta umjesto da otvaraju nove sudove ili tužilaštva;
- preporučuje da se svi pravosudni organi uključe na konstruktivan način u postupak programiranja Instrumenta predpristupne pomoći (IPA) za period 2012.-2013. godine, kako bi podržali ispunjavanje svojih srednjoročnih i dugoročnih potreba u smislu izgradnje institucija i ulaganja;
- potiče dalje korištenje Instrumenta za tehničku pomoć i razmjenu informacija (TAIEX) za kratkoročne inicijative, te pomoć u vidu savjetodavnih usluga, obuka i pomoći kolega stručnjaka.

Po pitanju sveukupnog provođenja Državne strategije za rješavanje predmeta ratnih zločina Evropska komisija:

- ponavlja da je efikasno procesuiranje predmeta ratnih zločina od temeljne važnosti za utvrđivanje istine i postupak pomirenja u državi. Kašnjenja i neefikasnost su neprihvatljivi budući da predstavljaju negiranje prava na pravdu žrtvama i porodicama žrtava, kao i građanima BiH općenito;
- podsjeća da nedostatak efikasnih pomaka u ovoj oblasti ozbiljno narušava ukupnu vjerodostojnost pravosuđa; stoga je glavni prioritet prevazići sve postojeće blokade;
- izražava zabrinutost zbog nedostatka odgovarajućeg provođenja strateških ciljeva Državne strategije za rješavanje predmeta ratnih zločina;
- preporučuje dodjeljivanje dostatnih sredstava i ljudskih resursa Tužilaštvu BiH, kako bi se omogućilo efikasno obavljanje zadataka koji se odnose na ekshumaciju.

Po pitanju delegiranja predmeta, Evropska komisija:

- sa zabrinutošću prati nedavnu raspravu u Nadzornom odboru za Državnu strategiju za rad na predmetima ratnih zločina i uočavanje poteškoća u osiguravanju objektivnog, efikasnog i transparentnog delegiranja predmeta;
- zahtijeva od Suda BiH i Tužilaštva BiH da preduzmu sve moguće mjere kako bi se navedene poteškoće riješile bez daljeg odlaganja;
- pozdravlja predanost Tužilaštva BiH i Suda BiH dovršavanju postupka delegiranja predmeta kao hitnoj stvari, u skladu sa strateškim ciljevima Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina;
- u isto vrijeme, zahtijeva od VSTV-a da dostavi sve svoje tehničke preporuke o daljem definisanju postojećeg zakonskog okvira, kao što je zaključeno na sjednici VSTV-a od 9. novembra 2011. godine. One se mogu smatrati dodatnom mogućnošću za ispravke i zato će ih Komisija tehnički ocjenjivati kako bi, samo ako je to od značaja, na slijedećem sastanku Strukturnog dijaloga dala dalje preporuke o tom pitanju.

Po pitanju ravnopravnosti građana pred zakonom i primjene krivičnih zakona na ratne zločine, Evropska komisija:

- u iščekivanju presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Maktouf protiv BiH, odaje priznanje Nadzornom odboru za Državnu strategiju za rad na predmetima ratnih zločina za vodeću ulogu u otpočinjanju sistematskih konsultacija, otvorenih za pravosuđe na svim nivoima, za akademsku i stručnu zajednicu, kao i za međunarodne i stručnjake EU;
- zahtijeva iniciranje povremenih sastanaka između predsjednika Suda BiH, predsjednikâ entitetskih vrhovnih sudova i predsjednika Apelacionog suda Brčko distrikta, kako bi se pokrenuli stručni razgovori usmjereni prema usklađivanju praksi u primjeni materijalnih krivičnih zakona u predmetima ratnih zločina.

Po pitanju instrumenata zaštite i podrške svjedocima: pravni okvir i provođenje, Evropska komisija:

- poziva sve nadležne institucije da koordiniraju i komuniciraju o svojim potrebama za poboljšavanje zaštite i podrške svjedocima u cilju osiguravanja održivih integriranih instrumenata u svim značajnim institucijama, uključujući policiju, sudstvo i službe socijalne pomoći;
- očekuje da se pouzdana procjena potreba koordinira među svim nadležnim institucijama i dovrši mnogo prije slijedećeg sastanka Strukturnog dijaloga.

Po pitanju institucionalne reforme apelacionog sistema u Sudu BiH, Evropska komisija:

- sa zabrinutošću konstatuje da Ministarstvo pravde BiH nije ostvarilo napredak u provođenju zaključaka radne grupe o uspostavljanju Apelacionog suda BiH;
- očekuje da prijedlozi usvojeni 2008. godine, a koje je i VSTV ponovio na svojoj sjednici održanoj 9. novembra ove godine, budu upućeni u parlamentarni postupak prije slijedećeg sastanka Strukturnog dijaloga.

Po pitanju koordinacije između Suda BiH i ostalih sudskih instanci u BiH, Evropska komisija:

- zahtijeva od VSTV-a da koordinira pronalaženje načina za jačanje objektivnosti pokazatelja utvrđenih u članu 7. stav (2) Zakona o Sudu BiH, kako bi se otklonila mogućnost zloupotrebe ili neprikladne primjene ovog člana, naročito u vezi načela prirodnog sudije.

Po pitanju nacrtâ Zakona o sudovima RS, Evropska komisija:

- očekuje od Ministarstva pravde RS-a da nastavi blisku koordinaciju sa VSTV-om u vezi sa nacrtom Zakona o sudovima RS;
- očekuje da će se u Zakonu voditi računa o nezavisnosti sudstva i da će on biti u potpunosti u skladu sa prerogativima i preporukama VSTV-a.

Po pitanju konsolidacije funkcija VSTV-a, uključujući konsolidaciju kroz izmjene i dopune primjenjivog zakonodavstva, Evropska komisija:

- zahtijeva od VSTV-a da donese niz nacrtâ zakonodavnih izmjena i dopuna kako bi poboljšao svoje radne procedure, te dodatno ojačao svoju funkcionalnost;
- nezavisnost i odgovornost - nacrt izmjena i dopuna Zakona o VSTV-u mora se donijeti do slijedećeg sastanka Strukturnog dijaloga.

Po pitanju Ustavnog suda, Evropska komisija:

- skreće pažnju Ustavnom sudu BiH da njegov poslovnik ne dozvoljava sudijama koji nisu pripadnici jednog od konstitutivnih naroda da budu izabrani za predsjednika.

Po pitanju profesionalizma u sektoru pravosuđa, Evropska komisija:

- naglašava da su potrebna brojna poboljšanja, posebno kako bi se unaprijedila odgovornost, efikasnost i efektivnost u cijelom sektoru;
- između ostalog, slijedeće mjere će biti prioritetne: uvođenje kvalitativnih kriterija za postupke ocjenjivanja; utvrđivanje odgovarajućih mjera kako bi se garantovala dalja mobilnost u sektoru; reforma postupaka koji se odnose na pristup sudskoj profesiji, te s tim vezana reforma pravosudnog ispita.

Po pitanju prisustva međunarodnog osoblja u pravosudnim institucijama širom BiH, Evropska komisija:

- podsjećajući na načelo vlasništva, ponavlja kako je važno nastaviti rad na ukidanju pozicija međunarodnog osoblja, naročito pozicija sa izvršnim ovlaštenjima, s ciljem potpunog prijenosa svih poslova na domaće stručnjake;
- s tim u vezi, pozdravlja najavu Tužilaštva i Suda BiH da će pozicije međunarodnog osoblja u njihovim redovima, kao i pozicije sa izvršnim ovlaštenjima, biti u potpunosti preuzete do kraja 2012. godine;
- potvrđuje da je spremna omogućiti izgradnju kapaciteta koji će se smatrati neophodnim za pružanje podrške ovom prijenosu poslova.

Po pitanju finansiranja sektora pravde, Evropska komisija:

- ponovo naglašava da se ne može postići potpuna nezavisnost, efektivnost, nepristrasnost, odgovornost i profesionalizam pravosuđa ukoliko pravosudnim institucijama ne budu na raspolaganju odgovarajuća finansijska sredstva;
- zahtijeva od nadležnih organa vlasti da postignu dogovor o nizu mogućih mjera za definisanje budžetskih nadležnosti u skladu sa ustavnim poretkom u BiH, koje je potrebno dostaviti prije slijedećeg sastanka Strukturnog dijaloga.

Po pitanju pratećih aktivnosti sa drugog sastanka Strukturnog dijaloga, Evropska komisija:

- potiče sve relevantne organe vlasti da održavaju konstruktivne i dosljedne konsultacije;
- podsjeća da je Strukturni dijalog sveobuhvatna platforma za reforme u sektoru pravde, koja će omogućiti BiH da preduzme važne korake na njenom putu evropskih integracija;
- ponavlja da se svaka zakonodavna i institucionalna reforma mora voditi sa jednim glavnim ciljem: da učvrsti vladavinu prava širom BiH kroz uspostavljanje nezavisnog, efektivnog, nepristrasnog, odgovornog i profesionalnog pravosudnog sistema u korist svih građana;
- podsjeća da je prilikom uspostavljanja Strukturnog dijaloga postignut visok nivo konsenzusa o ideji da se izmjene i dopune ključnih pravnih propisa o pravosuđu ne stavljaju u proceduru prije koordinacije sa EU i prije unutrašnjih konsultacija, kako bi se osigurala dosljednost sa cjelokupnom strukturom i zahtjevima pristupanja EU;
- zahtijeva da delegacija BiH, najmanje dvije sedmice prije svakog sastanka Strukturnog dijaloga, službeno obavijesti Evropsku komisiju da prihvata predloženi dnevni red, kao i dogovorenu listu učesnika. Uz ovo je takođe potrebno priložiti izvještaj o napretku koji je ostvaren u pogledu provođenja preporuka;
- uzima u obzir da su organi vlasti u BiH pozdravili očekivanu pripremu mišljenja Venecijanske komisije o tome na koji način pravosudni okvir, podjela ovlaštenja i postojeći instrumenti koordinacije utiču na pravnu sigurnost i nezavisnost pravosuđa u BiH;
- u pogledu ovog zadatka, zahtijeva od svih nadležnih organa vlasti u BiH da stručnjacima iz Venecijanske komisije pruže potrebne informacije, podršku i pomoć.